

Az EKB bankfelügyelete: 2019. évi kockázatértékelés

1 Bevezetés

A sikeres bankfelügyelethez elengedhetetlen a felügyelt szervezetekre ható kockázatok feltárása és értékelése. A kockázati elemzés mint a rendszeres stratégiai tervezés része a **felügyeleti prioritások** meghatározásának is az alapja.

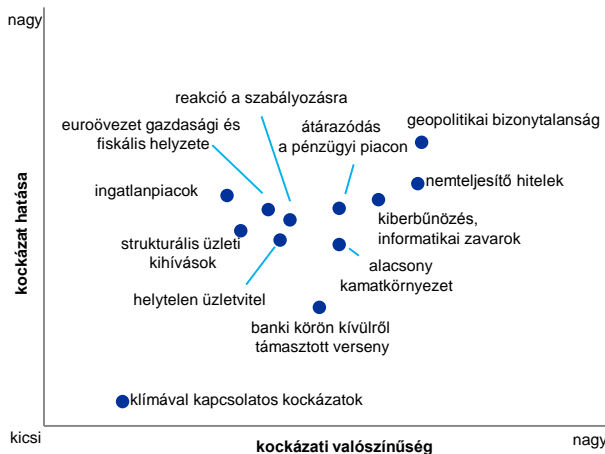
Az EKB bankfelügyelete az illetékes nemzeti hatóságokkal (INH) együttműködve évente végez kockázattelátó és -értékelő eljárást. Az elemzés során sokféle közreműködőtől gyűjtünk információkat, így például a közös felügyeleti csoportoktól (JST), valamint a horizontális mikroprudenciális és makroprudenciális szervezeti egységektől. Emellett bankokkal és egyéb fontosabb hatóságokkal folytatott tanácskozásainkat is figyelembe vesszük.

2 Az SSM kockázati térképe 2019-ben

A kockázatértékelés legfontosabb eredményei az SSM kockázati térképén láthatók (lásd 1. ábra). A térképen az euroövezeti bankrendszerre kettőtől három évig terjedő időtávon ható főbb kockázati tényezők vannak feltüntetve valószínűségük és hatásuk szempontjából. A kockázati tényezőket nem szabad egymástól elszigetelten tekintenünk, hiszen kiválthatják vagy felerősíthetik egymást. Az egységes felügyeleti mechanizmus (SSM) kockázati térképe az euroövezetről úgy ad összevont képet, hogy csak a legfontosabb kockázati tényezőket emeli ki. Nem célunk, hogy a felügyelt bankokra ható összes kockázatot felsoroljuk.

1. ábra

Az SSM kockázati térképe 2019-ben

Forrás: EKB és INH-k

Az euroövezet bankrendszere a következő három kiemelkedő kockázati tényezővel szembesül: a geopolitikai bizonytalanság, a nemteljesítő hitelállomány (NPL) és a jövőbeli NPL-állományok felhalmozódásának veszélye, a kiberbűnözés és az informatikai zavarok. Ezeket követi a pénzügyi piaci átázódás, az alacsony kamatkörnyezet és a bankok szabályozásra adott reakciója.

Az előző évvel összehasonlítva az euroövezeti gazdasági és fiskális helyzetből eredő kockázatok jelentősen enyhültek, ami nagyrészt a kedvező ciklikus lendületnek köszönhető. A geopolitikai bizonytalanságok és a pénzügyi piaci átázódásból származó kockázatok ugyanakkor megszorodtak. A digitalizáció előrehaladása súlyosbítja azokat a kockázatokot, amelyek a bankok régi informatikai rendszereiből és a kibertámadásokból származnak.

3 A legfontosabb kockázati tényezők

A **geopolitikai bizonytalanság** egyre nagyobb kockázatot jelent a világ pénzügyi piacaira és az euroövezet gazdasági kilátásaira nézve. A közelmúltban néhány euroövezeti országban nőtt a politikai bizonytalanság. Ami a brexitet illeti, még várat magára az átmenet és a kilépési megállapodások végleges formájának meghatározása. A bankoknak és a felügyeletnek folytatniuk kell a szükséghelyzeti tervek kialakítását és az előkészületeket az összes lehetséges végkimenetel figyelembevételével. A brexittel kapcsolatos aggodalmakhoz sokféle kockázat fűződik: többek között az üzletmenet-folytonosság, az átmenettel összefüggő kockázatok, a szerződésfolytonosság, az országos szabályozások különbségeiből adódó szabályozói arbitrázs kockázata és a makrogazdasági hatások. Korlátozott mértékű a kockázata, hogy az euroövezeti pénzügyi szolgáltatások elérhetőségében jelentős zavar lép fel, de a hatékonyságot ronthatja a pénzügyi szolgáltatási ágazat esetleges felaprózódása. Ezenkívül fokozódtak az aggodalmak akörül, hogy felerősödnek a kereskedelmi protekcionizmussal kapcsolatos aggodalmak. Míg az eddig bevezetett vámtarifák közvetlen makrogazdasági hatása várhatóan korlátozott az euroövezetben, a kereskedelmi ellentétek esetleges súlyosbodása jelentős kockázati forrás. Emellett előfordulhat, hogy az egyes feltörekvő piacgazdaságokban tapasztalható kedvezőtlen fejlemények negatívan befolyásolják az euroövezeti makrogazdasági környezetet vagy pénzügyi piacokat. A globális szabályozás szétaprózódásának kockázata ugyancsak gyenge pontot generál.

Annak ellenére, hogy az elmúlt években jelentősen javult az eszközminőség, a **magas NPL-szintek** jelentős számú euroövezeti hitelintézet számára okoznak továbbra is gondot. Az NPL-útmutatás részeként a nagy NPL-állományokkal bíró bankokat köteleztük a problémát orvosló stratégiák kialakítására. Az eddigi munkának köszönhetően jelentős előrelépést értünk el az NPL-állományok lefaragásában, ahogy a jelentős bankok NPL-mutatója a 2014. évi 8%-ról 2017 utolsó negyedévére 4,9%-ra ment le. Mindazonáltal az aktuális összevont NPL-szint nemzetközi összehasonlításban még mindig túl magas, ezért további erőfeszítések kellene az euroövezeti NPL-probléma megfelelő kezelése érdekében. A nagy NPL-

állományok negatívan hatnak a banki mérlegekre, jövedelmezőségre és tőkére.¹ Ezért a meglévő NPL-állományok kezelése – ideértve a bankok e téren elért eredményeinek megfigyelését – az európai bankfelügyelet számára továbbra is kiemelt prioritás.

Emellett a folyamatban levő hozamkeresés **megnövelheti az NPL-ek jövőbeli felhalmozódásának az esélyét**. Az euroövezeti bankok a vállalati kölcsönökre és a háztartási lakásvásárlási hitelekre vonatkozó követelmények lazulásáról számoltak be 2018 első negyedévében.² Ráadásul úgy tűnik, hogy a hitelezők a kockázatosabb ágazatok felé fordulnak. A tőkeáttételes kihelyezések a pénzügyi világválság idején megfigyelt meredek zuhanásuk után jelentősen megugrottak az euroövezetben – jelenleg a könnyített feltételű hitelek a volumen mintegy kétharmadát teszik ki. Néhány euroövezeti bank emellett a háztartásoknak nyújtott fedezetlen hitelek erős növekedéséről számol be.

A **kiberbűnözés és az IT-zavarok** is egyre nagyobb kihívást állítanak a bankok elé, felhívva a figyelmüket az informatikai beruházás szükségességére. A bankokra egyre nagyobb nyomás nehezedik, hogy korszerűsítsék a központi IT-infrastruktúrájukat annak érdekében, hogy szerkezetük egyszerűsödjön, költségeik csökkenjenek, az ügyfélélmény és a hatékonyság javuljon, valamint hogy jobban versenybe tudjanak szállni a fintech és bigtech vállalatokkal. A bankok egyre gyakrabban szembesülnek kiberbiztonsági fenyegetettséggel is. A kiberincidensek pénzügyi veszteséget és közvetve további szövődményeket okozhatnak, sőt rendszerhatásuk is lehet, habár a jelentős hitelintézetek egyelőre nem jelentettek súlyosabb incidenst. Ugyanakkor a bankok beszámoltak néhány olyan esetről, hogy a belső rendszereik egyes részeit már egy idővel a behatolás észlelése előtt feltörték – ilyen helyzetben előfordulhat, hogy az ártó szándékkal behatoló jelentőst kárt okoz.

Tavaly óta megemelkedett a hirtelen és jelentős mértékű **pénzügyi piaci átárazódás** kockázata. Folytatódik a globális szinten megfigyelhető hozamkeresés, amelyet az élénk világgazdasági helyzet és várakozások, valamint a bőséges likvid források támogatnak. Ennek révén az eszközértékelések is tovább emelkedtek, amelyek egyes piaci szegmensekben, különösen az egyesült államokbeli részvényt piacon igen magasak. A kockázati felárak ugyanakkor továbbra is nyomottak. Az amerikai részvényt piaci volatilitás 2018. februári megugrásához kapcsolódó piaci zavarok rámutattak az aktuális piaci hangulat érzékenységére, de arra is, hogy képes feldolgozni a gyors korrekciókat. Ez látható volt Olaszországban a 2018. májusi politikai nyomás által kiváltott államkötvénypiaci feszültségekben is, amelyek továbbgyűrűztek bizonyos euroövezeti állampapírhozamokba és banki részvényárakba. A megnövekedett geopolitikai kockázatok fokozhatják egy esetleges átárazódás kockázatát. A bankokra gyakorolt hatás elsősorban a valós értéken elszámolt eszközállományaikon, kötelező fedezetükön és tőke-, vagy likviditásteremtési költségeiken keresztül csapódik le. Az átárazódás azonban másodkörös hatásokat is kiválthat az euroövezet makrogazdasági és fiskális

¹ Az NPL-ek banki hitelezésre gyakorolt negatív hatásával kapcsolatos hivatkozásokat lásd a [Guidance to banks on non-performing loans, EKB, 2017. márciusi](#) kiadványban (Útmutató a bankok számára a nemteljesítő hitelekről).

² Lásd az [euroövezeti banki hitelezési felmérést](#).

helyzetére gyakorolt káros következmények formájában. Végtelen esetben, ha egy nagyobb mérvű átárazódás egyéb fontosabb eseménnyel esik egybe, veszélyeztetheti a **központi szerződő felek fizetőképességét** is, ami rendszerkockázatot okozhat.³

A több éve fennálló **alacsony kamatkörnyezet** leszorította a bankok kamatmarzsait, és megváltoztatta az ügyfélmagatartást is, ami kihatott a bankok mérleg szerkezetére.⁴ Míg összevont alapon az euroövezeti bankok nettó kamatjövödelme (nkj) tavaly meglehetősen rugalmasnak mutatkozott, bizonyos üzleti modellt alkalmazó bankok esetében jelentősen megcsappant. Az aggregált nkj 2019-ben és 2020-ban az előrejelzés szerint javulni fog, amit mind a volumennövekedés, mind a javuló marzsok elősegítenek. Sok jelentős hitelintézet azonban arra számít, hogy nyereségük a következő években alacsony marad.

Mint ahogy a válságot követő pénzügyi **szabályozói kezdeményezések** zöme jelenleg van véglegesítés alatt, a szabályozói reform üteme kissé lelassult. Ugyanakkor egyes szabályozásokat még bele kell foglalni az uniós jogba. Miközben a szabályozói bizonytalanság enyhült, a bankoknak továbbra is módosítaniuk kell az üzleti modelljeiken annak érdekében, hogy az új környezetben működni tudjanak. A szigorúbb szabályozás közép- és hosszú távon a rugalmas és szilárd bankrendszer fenntartását segíti. Rövid távon azonban a bankok jövedelmezősége szempontjából problémát okozhat, és a bankszektorban olyan kockázatokat vonhat maga után, mint például, hogy a banknak nem sikerül időben alkalmazkodnia, vagy el kell halasztania stratégiai döntéseket és beruházásokat.

A **gazdasági növekedési kilátások** jelentősen javultak az euroövezetben, aminek köszönhetően csökkennek a bankszektorra vonatkozó kockázatok. Miközben az előrejelzés szerint a gazdaság tovább bővül középtávon, a potenciális kibocsátás alacsony növekedési várakozásai egyre nagyobb sérülékenységet jelentenek, ahogy a munkaerőhiány és termelési korlátok fékezhetik az aktuális fellendülést, és fokozni kell az euroövezeti országokban zajló szerkezeti átalakításokat. A **közszféra adósságának fenntarthatósága** átlagosan javult az euroövezetben, ami főként az emelkedő GDP-nek tudható be. A folyamatban levő ciklikus fellendülés ellenére több országban továbbra is jelentősebb állományi egyensúlyproblémák érzékelhetők, ami miatt ki vannak téve a veszélynek, hogy az országkockázat esetlegesen átárazódik.

Az euroövezeti bankok számára a **lakóingatlan** kapcsolatos hitelezés változatlanul alapvető tevékenység, amely 2017-ben az övezet GDP-jének mintegy 40%-át tette ki. Az euroövezet szintjén ez a hiteltípus tavaly óta kissé emelkedő trend mellett stabilan alakult. Ugyanakkor vannak sérülékeny területek, amelyek kockázatot hordoznak néhány övezetbeli bank számára. Az övezet több országában megfigyelhető a tendencia, hogy a hitelfelvevők elmozdultak a rövidebb kamatrögzítési periódusok felé. Ezzel a kamatkockázat áttevődött a hitelfelvevőre, ami megnöveli a banki hitelkockázatot, ha a hitelfelvevőnek magasabb kamatot kell

³ Az SSM ideai kockázati térképén a „központi szerződő felek fizetőképessége” és az „átárazódás a pénzügyi piacokon” kockázati tényezőt összevontuk.

⁴ Néhány példa a bankok kamatlábmozgásnak való kitettségét módosító fejleményekre: a lekötőtől a látra szóló betétre való áttérés, a lakáshitelek gyakoribb előtörlesztése, valamint hogy a lakásvásárlók a változó helyett a fix kamatlábat részesítik előnyben.

fizetnie. Ehhez járul, hogy a nagy vagy növekvő eladósodottság miatt kétséges, hogy a hitelfelvevők törleszteni tudnak, amikor megfordul a ciklus. Az értékarányos hitelmutatók (LTV) továbbra is magasak, ami azt jelenti, hogy nemfizetés esetén potenciálisan nagy lesz a veszteség. Elképzelhető, hogy megemelkedett a hitelkockázat annak következtében, hogy az LTV-re vonatkozó hitelezési szabályokat és az új kölcsönökhöz kapcsolódó jövedelemarányos törlesztésmutatókat lazították.

Az SSM-bankok több olyan további kockázatnak is ki vannak téve, amelyek a felügyelettől nagyobb figyelmet érdemelnek.

- **Helytelen üzletvitel kockázata:** noha az ehhez a kockázathoz fűződő károk lefelé irányuló tendenciát követtek, a helytelen üzletvitelre utaló események száma 2017-ben megemelkedett. A szigorúbb adatvédelmi rendelkezések és a folyamatos hozamkeresés együttesen még több olyan eseményt generálhat, amely a helytelen üzletvitelből ered.
- **A strukturális üzleti kihívások** mögött az SSM-bankok üzleti működési környezetének szerkezeti gyengeségei állnak, valamint a banki költségstruktúrák hatékonyságot csökkentő merevsége. Az euroövezet bankrendszere még nem egységesült teljes mértékben. Ez gátolhatja a határon átnyúló konszolidációt vagy a tőke és a likviditás optimális elosztását, továbbá megakadályozhatja, hogy az euroövezeti bankok teljes mértékben ki tudják aknázni a méretgazdaságosságból fakadó előnyöket, és mindez a versenyfeltételek egyenlőtlenségéhez vezethet az EU-n belül és nemzetközileg is.
- **A banki körön kívülről támasztott verseny** fokozódik, ahogy a fintech cégek, a biztosítók és egyéb cégek belépnek a hitelpiacra. Ez idáig azonban a hitelmarzsokra gyakorolt hatás korlátozottnak tűnik, és a kockázatértékelési időszakban várhatóan alacsony marad. Megemlíthető még, hogy a bigtech cégek (olyan nagy technológiai cégek, amelyeknek hatalmas ügyféladatbázisokhoz férnek hozzá, és lehetőségük van a pénzügyi szolgáltatói ágazatba való belépésre) részéről támasztott verseny esetleges felerősödésével kapcsolatban is vannak félelmek.
- **A klímával kapcsolatos kockázatok** rövid távon nem veszélyeztetik az euroövezet pénzügyi stabilitását. A bankokat azonban közvetett, de igen jelentős hatás érheti az egyre gyakoribb, szélsőséges időjárási események és a folyamatban levő, alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átmenet révén. Az időjárási jelenségek károkat okozhatnak az olyan gazdasági szektorokban (pl. mezőgazdaság), ahol a bankoknak nyitott kockázati pozícióik vannak, vagy megsemmisíthetik a fedezetállományukat. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátással működő gazdaságra való áttérésnek is nagy hatása lehet bizonyos gazdasági ágazatokban (pl. a fosszilis tüzelőanyagra szakosodott vállalatok, a nagy energiaigényű ágazatok, a közművek, a szállító és építőipari cégek). A bankoknak tehát meg kell tenniük a megfelelő lépéseket az említett ágazatokban való kockázati kitettségük kezelésére.

© Európai Központi Bank, 2018

Postacím 60640 Frankfurt am Main, Németország
Telefonszám +49 69 1344 0
Honlap www.bankingsupervision.europa.eu

Minden jog fenntartva. A kiadvány sokszorosítása oktatási és nem kereskedelmi célból, a forrás feltüntetésével engedélyezett.

A konkrét szakkifejezéseket az SSM angol nyelvű [fogalomtárában](#) találhatjuk.